

A photograph of a person from the waist down, wearing khaki cargo pants and a brown jacket, holding a red leash. The leash is attached to a black and tan dog, possibly a Mastiff, standing on a dirt path in a forest. The background shows trees and green grass.

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

HONDENBETEN AAN DE KAAK GESTELD
PREVENTIE VAN ERNSTIGE HONDENBETEN
BIJ MENS EN DIER

SAMENVATTING

Doel en activiteiten van de Raad

De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) is een onafhankelijke raad van deskundigen die de staatssecretaris van Economische Zaken gevraagd en ongevraagd adviseert over multidisciplinaire vraagstukken op het gebied van dierenwelzijn inclusief diergezondheid. De RDA bestaat op dit moment uit circa vijftiendertig leden met zeer uiteenlopende achtergrond en deskundigheid, die er op persoonlijke titel en zonder last of ruggenspraak zitting in hebben.

De Raad voor Dierenaangelegenheden behandelt vraagstukken over de volle breedte van het dierbeleid: over gehouden en niet-gehouden, dus 'in het wild levende' dieren, over hobbydieren, over gezelschapsdieren, en over productie- en proefdieren.

De Raad legt het resultaat van zijn beraadslagingen neer in een zogenaamde *zienswijze*. Die geeft een overzicht van wetenschappelijke en maatschappelijke achtergronden van een vraagstuk, en adviseert over beleidsrichtingen en oplossingsrichtingen voor dilemma's. Consensus is niet noodzakelijk: een zienswijze van de Raad kan minderheidsstandpunten bevatten.

Woord Vooraf

In 2013 heeft de Raad voor Dierenaangelegenheden een zienswijze uitgebracht over de manier waarop onaanvaardbaar gedrag van honden en hun houders kan worden tegengegaan. Sindsdien zijn honden en katten als diersoort op de positieflijst voor huisdieren geplaatst. In het besluit Houders van dieren zijn voorwaarden vastgelegd voor het houden van honden als huisdier. Deze zijn echter niet voldoende gebleken om ernstige bijtincidenten te voorkomen.

Daarom, en omdat de maatschappelijke onrust over bijtincidenten met honden intussen eerder is toegenomen, heeft de staatssecretaris van Economische Zaken aan de Raad gevraagd om een nieuwe zienswijze. Deze zienswijze, waarvan de voorliggende publicatie een beknopte samenvatting geeft, is toegespitst op het bijtgedrag van hoog-risico honden: kunnen deze van andere honden worden onderscheiden en met welke voorschriften voor deze categorie kan het risico van bijtincidenten verder worden beperkt?

Voor deze zienswijze heeft de Raad advies ingewonnen bij verschillende experts en organisaties waaronder de Hondenbescherming, de gemeentens Rotterdam en Assen en de Faculteit Diergeneeskunde.

De Raad hoopt hiermee een bijdrage te leveren aan het terugdringen van ernstige bijtincidenten met honden.

Den Haag, februari 2017

Pauline Krikke, voorzitter

Marc Schakenraad, secretaris

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

HONDENBETEN AAN DE KAAK GESTELD
PREVENTIE VAN ERNSTIGE HONDENBETEN
BIJ MENS EN DIER

SAMENVATTING

RAAD VOOR DIERENAANGELEGENHEDEN

Hondenbeten aan de kaak gesteld; preventie van ernstige hondenbeten bij mens en dier

Gevraagde zienswijze

Vraag: Is een onderscheid mogelijk waarbij honden met een hoog bijrisico worden onderscheiden van andere honden, en hoe zou dat onderscheid gemaakt kunnen worden tussen alle voorkomende hondenrassen en kruisingen? Kunnen voor zulke hoog-risico honden afzonderlijke houderijvoorschriften worden opgesteld en welke zouden dan moeten zijn?

Aanleiding: Niet zo heel lang geleden, in 2013, publiceerde de Raad een zienswijze over ‘onaanvaardbaar gedrag van honden en hun houders.’ Toch vroeg de staatssecretaris van Economisch Zaken opnieuw om advies. ‘Dat houdt vooral verband met het feit dat veel mensen een toename zien in het aantal incidenten met ernstige hondenbeten,’ legt Han Swinkels uit. Hij is voorzitter van het forum dat deze zienswijze voorbereidde. ‘Hoewel die toename niet echt in harde cijfers kan worden teruggevonden, wordt hij wel zo ervaren, en datzelfde geldt voor de maatschappelijke zorgen over dit onderwerp. Die zien we ook toenemen.’

Overwegingen: ‘We zijn bij het opstellen van deze zienswijze in de lijn gebleven van ons vorige advies omdat dat zijn geldigheid niet heeft verloren,’ zegt Swinkels. ‘Dus hebben we gezocht naar mogelijkheden om op dat advies voort te bouwen, om toch te kunnen beantwoorden aan het grotere gevoel van urgentie in de

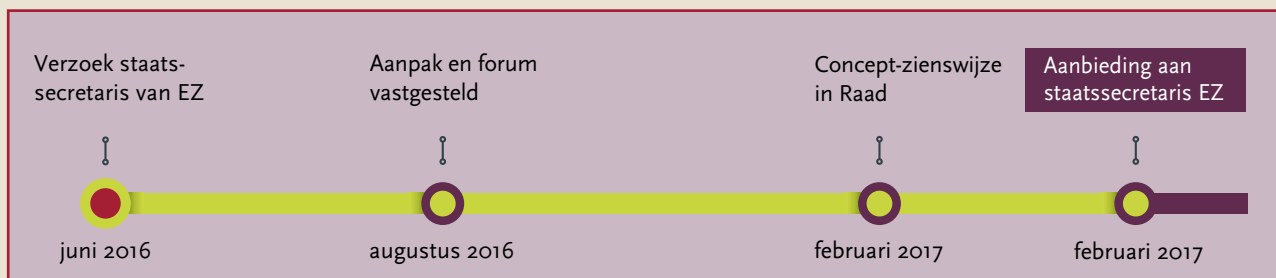
Foto: William Hoogteyling

Forumvoorzitter Han Swinkels

samenleving. Daarbij ging het erom hoe je hoog-risico honden kan onderscheiden, en om houderijvoorschriften waarmee je die risico's zou kunnen beperken.' Je moet oppassen om bepaalde rassen te stigmatiseren, legt de forumvoorzitter uit, want het is niet zo dat het ene ras wel bijt en het andere niet. Bij elk bijtincident spelen drie partijen een rol: de houder, de hond en de omgeving. 'Elk ras kan betrokken zijn bij een bijtincident. Maar aan de hand van fysieke- en gedragskenmerken zoals kaakopbouw en vasthoudendheid, kan wel een schatting worden gemaakt van het risico.' Op grond daarvan is het goed mogelijk een lijst op te stellen van rassen, kruisingen en *lookalikes* waarbij steeds wordt gekeken naar de kans op een bijtincident en de impact ervan. 'Die twee samen bepalen het risico dat bij een bepaalde categorie honden hoort,' zegt Swinkels die buiten zijn lidmaatschap van de Raad een adviesbureau heeft. 'Voor hoog-risico (HR-) honden adviseren we houderijvoorschriften, aan de ene kant bedoeld om het risico werkelijk te verminderen en aan de andere kant ook om potentiële houders te ontmoedigen.' Van het eerste noemt Swinkels verplicht kort aanlijnen en muilkorven in losloopgebieden als voorbeelden; van het tweede verplicht euthanaseren van de hond

bij het éérste ernstige bijtincident bij mens of andere hond. 'Dat alles ook in het licht van onze overtuiging dat het verbieden van bepaalde categorieën honden niet wenselijk is. Het stigmatiseert, is moeilijk uitvoerbaar en er is ook nog een kans dat het averechts uitpakt.'

Advies: Laat een groep deskundigen een dynamische lijst opstellen van rassen, kruisingen en *lookalikes* met een hoog bijtrisico, en laat deze lijst regelmatig aanpassen en aanvullen op grond van de meest actuele bevindingen. Stel voor de zo omschreven HR-honden extra voorschriften op voor de houder, hond én omgeving zoals in deze zienswijze voorgesteld en maak het volgen van deze voorschriften verplicht. Realiseer het advies uit de vorige zienswijze om ernstige bijtincidenten centraal te administreren, om zo de urgentie van het probleem en het effect van de maatregelen te kunnen volgen en de dynamische lijst gefundeerd te kunnen aanpassen. Zorg voor meldpunten waar mogelijk gevaarlijke situaties met honden anoniem kunnen worden gemeld. En realiseer uit welzijnsoogpunt euthanasiebeleid, gekoppeld aan een maximale verblijfsduur van HR-honden in een dierenasiel.

Korte weergave van de inhoud

- Honden zijn belangrijk in onze samenleving. Ze bieden bijvoorbeeld gezelschap en ontspanning, ze ondersteunen ons als hulphond en bewaker en worden gezien als lid van het gezin in bijna twintig procent van de huishoudens.
- In principe moeten mensen, honden en andere dieren naast elkaar kunnen functioneren. Er zijn echter ook voorbeelden van waar het mis kan gaan: daar waar honden mensen of dieren bijten, soms ernstig verwonden en in een enkel geval zelfs doden.
- Een actueel totaalbeeld van hondenbeten ontbreekt. Er is op dit moment onmiskenbaar regelmatig aandacht in de media en er zijn in een aantal gemeenten aanwijzingen dat de problemen toenemen.
- Het ontbreken van een betrouwbaar inzicht in de aard en omvang van ernstige bijtincidenten, in het

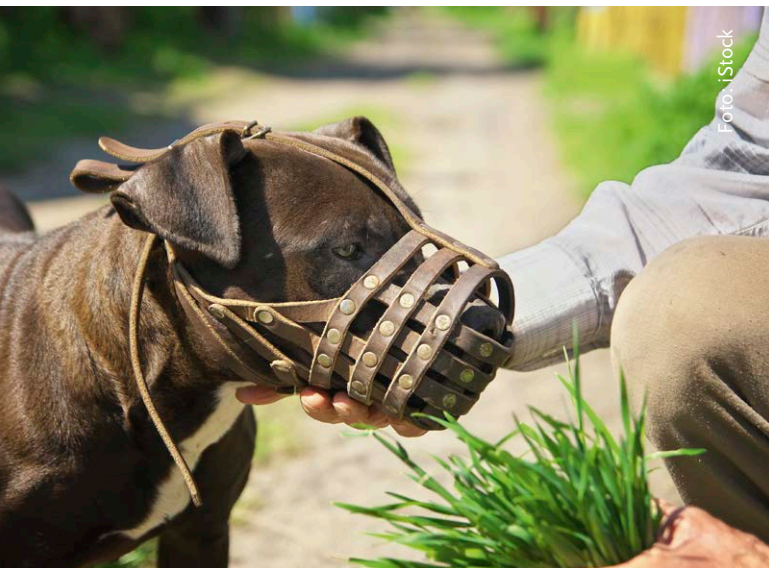
bijzonder met andere honden als slachtoffer, houdt niet in dat er geen maatregelen nodig zijn. Ieder ernstig bijtincident is er één teveel. Er zijn gegronde redenen om aan te nemen dat ernstige bijtincidenten bij herhaling zullen voorkomen. Dit is onverenigbaar met het gewenste beschermingsniveau van mensen en dieren in Nederland. De beschikbare gegevens, hoewel niet compleet, en de maatschappelijke zorgen over de voorgevallen bijtincidenten geven voldoende aanleiding om vanuit het voorzorgsbeginsel maatregelen voor te stellen. Zodra er - op niet al te lange termijn - nieuwe informatie beschikbaar is en een completer beeld ontstaat van de aard en omvang van de problematiek zullen die maatregelen opnieuw moeten worden bezien door de betrokken overheden.

- Bij het optreden van een bijtincident spelen de eigenaar, de hond én de context een rol. In de maatregelen moeten daarom alle drie de aspecten worden betrokken.
- Het risico van letsel- en psychische schade als gevolg van een hondenbeet evenals de angst daarvoor is afhankelijk van de kans dat er gebeten wordt en de (potentiële) impact van die beet.
- Om het risico van een ernstige hondenbeet te beperken stelt de Raad voor om onderscheid te maken tussen verschillende hondenrassen en kruisingen: voor 'hoog risico' hondenrassen (HR-honden) zijn extra maatregelen gerechtvaardigd, ook als uitwerking van een ontmoedigingsbeleid.
- HR-honden zijn honden die ernstig letsel kunnen toebrengen. Dit komt door de kracht (kaakopbouw, bespiegeling) in combinatie met hun bijgedrag (lage aanvals-

Foto: Nationale Beeldbank

drempel, niet waarschuwen, niet loslaten, schudden).

- De lijst met HR-hondenrassen zal een dynamische lijst moeten zijn. Ook *lookalikes* (rashonden zonder stamboekpapieren) en kruisingen met deze rassen staan erop. Elke vier jaar zal de lijst geëvalueerd moeten worden.
- Om de kans op ernstige bijtincidenten te beperken stelt de Raad voor HR-hondenrassen een aantal preventieve maatregelen voor.
- De RDA raadt vooralsnog een verbod op HR-hondenrassen af omdat hij dit niet proportioneel vindt. Zoals uit een evaluatie van de Regeling Agressieve Dieren (RAD) is gebleken, sorteert een totaalverbod niet het gewenste effect.

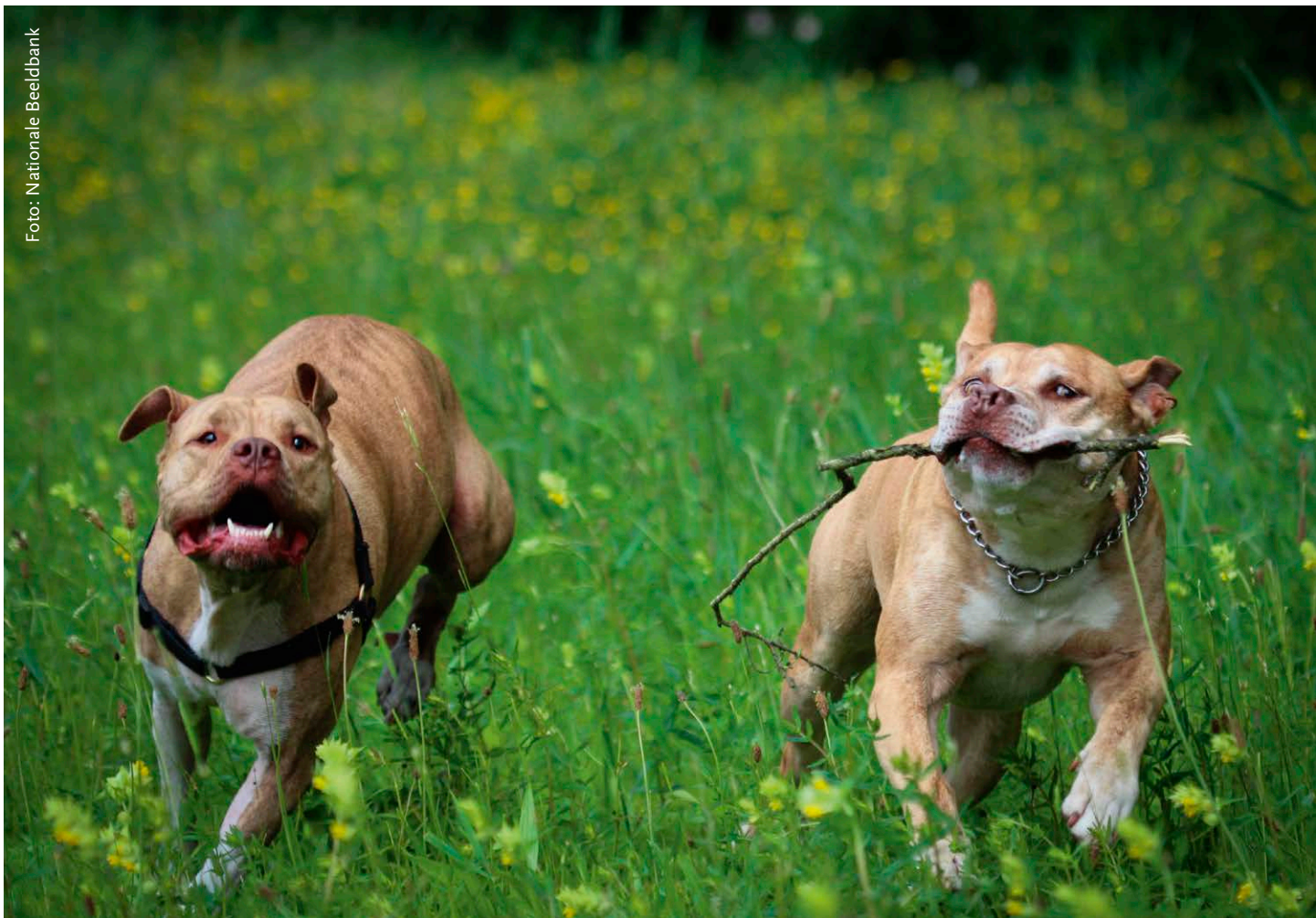
Op grond van het voorgaande is meer aandacht nodig voor preventie van hondenbeten. Op hoofdlijnen stelt de RDA de volgende maatregelen voor om de risico's van ernstige hondenbeten te beperken:

Registratie en analyse

- Meten is weten: zorg voor geactualiseerde en betrouwbare gegevens over hondenbeten, gericht op mensen en dieren, over de rol van verschillende hondenrassen/typen en eigenaars hierbij en over de context waarin ernstige bijtincidenten plaatsvinden.
- Versterk ook de identificatie én registratie van honden door dit bijvoorbeeld uitsluitend door de dierenarts te laten verrichten. Dit geldt ook voor het overschrijven van honden die van eigenaar wisselen.

Maatregelen gericht op de eigenaar

- Versterk bewustwording van volwassenen door voorlichting over het belang van een veilige omgang van het kind met de hond via specifieke kanalen als verloskundigenpraktijken, consultatiebureaus, baby- en peuteropvang, basisscholen en dierenspecialzaken. Verstrek laagdrempelige informatie over rassen, fokkers en houderij gericht op potentiële kopers van HR-honden.
- Lijst met HR-hondenrassen/typen: er is behoefte aan een landelijke lijst met rassen, lookalikes en kruisingen. Honden van deze rassen hoeven niet per definitie gevaarlijk te zijn, maar kunnen bij suboptimale fok- en houderijcondities eerder in de fout gaan en indien ze bijten, een hoge impact hebben. Voor deze hondenrassen zijn extra maatregelen gewenst. Stel met behulp van een expertgroep op een verantwoorde en inzichtelijke wijze een landelijke lijst op van HR-rassen, lookalikes en kruisingen.
- Zorg voor gemakkelijk bereikbare voorlichting over verantwoorde fokkers, rassen en houderij, gericht op potentiële kopers van HR-honden. Op basis daarvan kunnen deze mensen de risico's en verantwoordelijkheden van het ene of het andere ras goed beoordelen.

- In de publieke ruimte moet een HR-hond kort aangelijnd zijn en in losloopgebieden gemuilkorfd. Gemeenten kunnen een gebiedsverbod overwegen voor HR-honden of voor bepaalde gebieden een muilkorfgebod instellen.
- De houder van een HR-hond is verplicht maatregelen te treffen opdat het dier altijd op het eigen terrein blijft.
- De eigenaar moet met iedere HR-hond een gehoorzaamheids cursus doorlopen bij een erkende hondenschool.

Maatregelen gericht op de hond

- Naast het muilkorf- en aanlijngebod en de andere preventieve maatregelen adviseert de RDA om HR-honden die mensen of andere honden gebeten hebben met ernstige verwondingen zonder meer te euthanaseren: *One strike out*.
- Zorg voor een adequaat en zo mogelijk nationaal afgestemd euthanasiebeleid, waarvan een maximale verblijfsduur van de HR-hond deel uitmaakt in het belang van het welzijn van de betreffende hond.
- Aanbevolen wordt om de huidige gedragstest (TOP) verder te ontwikkelen tot een test die aantoonbaar voldoende garantie biedt voor een veilige plaatsing van honden.

Maatregelen gericht op de omgeving

- Burgers moeten laagdrempelig en anoniem gevaarlijke situaties met honden kunnen melden, bij voorkeur in de eigen gemeente. Meldingen moeten snel en accuraat worden doorgegeven aan de politie zodat contact met de eigenaar van de hond kan worden opgenomen om gevaarlijke situaties te bespreken en erger te voorkomen.
- Gemeenten wordt geadviseerd een houd- en/of locatierverbod af te kondigen aan eigenaren van honden die twee keer betrokken zijn bij een bijtincident.
- Gemeenten wordt daarnaast geadviseerd de mogelijkheid te scheppen om in een afgeschermd gebied een aanwezigheidsverbod af te kondigen voor HR-honden.
- Een aantal gemeenten heeft voor HR-honden reeds specifieke huisvestingseisen en maatregelen beschreven. De RDA beveelt alle gemeenten aan dit te doen, een standaard tekst in de APV op te nemen en de best practices te delen. Het is de verwachting van de Raad dat gemeenten voldoende maatregelen

tot hun beschikking om de aanschaf en houderij van HR-honden te ontmoedigen.

- In artikel 425 Wetboek van Strafrecht eerste lid: ‘Hij die een dier op een mens aanhitst of een onder zijn hoede staand dier, wanneer het een mens aanvalt, niet terughoudt’ zou in het laatste gedeelte ‘mens of dier’ moeten staan in plaats van ‘mens’.

Foto: Lectoraat Welzijn van Dieren

Bijlage

Betrokkenen bij deze zienswijze

Deze zienswijze is een product van de gehele Raad voor Dierenaangelegenheden. Hij werd voorbereid door een forum bestaande uit de raadsleden dr.ing. H. Hopster, J.Th. de Jongh, drs. H.M. van Veen en dr.ir. J.W.G.M. Swinkels (voorzitter). Het secretariaat van het forum werd vervuld door ir. M.H.W. Schakenraad en drs.ir. G.H.M. Vosseveld.

Leden van de Raad voor Dierenaangelegenheden

Prof.dr. J.J.M. van Alphen
Dr.ir. G.B.C. Backus
Dr. H.M.G. van Beers-Schreurs
W.T.A.A.G.M. van den Bergh
Mr. A.G. Dijkhuis
Prof.mr. A.A. Freriks
Prof.dr. S. Haring
Prof.dr.ir. L.A. den Hartog
A.L. ten Have-Mellema
Prof.dr.ir. J.A.P. Heesterbeek
Prof.dr. L.J. Hellebrekers
Dr. S.A. Hertzberger
J.E. Hesterman
A.J.M. van Hoof
Dr.ing. H. Hopster
Prof.dr.ir. A. van Huis
Ir. M. de Jong-Timmerman
J.Th. de Jongh

Drs. J. Kaandorp
Prof.dr.ir. B. Kemp
Prof.dr. F. van Knapen
Prof.dr. P.A. Koolmees
Prof.dr. M.P.G. Koopmans
P.C. Krikke (voorzitter)
Dr. F.L.B. Meijboom
Ir. F.C. van der Schans
Dr. M.C.T. Scholten
Prof.dr. Y.H. Schukken
Prof.dr. M.M. Sloet van Oldruitenborgh-Oosterbaan
Ir. M.H.A. Steverink
H.W.A. Swinkels
Dr.ir. J.W.G.M. Swinkels
Prof.dr.ir. C.J.A.M. Termeer
Drs. R.A. Tombrock
Prof.dr.ir. J.C.M. van Trijp
Drs. H.M. van Veen

2017, Raad voor Dierenaangelegenheden, Den Haag

© Sommige rechten zijn voorbehouden / Some rights reserved

Voor deze uitgave zijn gebruiksrechten van toepassing zoals vastgelegd in de Creative Commons licentie Naamsvermelding 3.0 Nederland. Voor de volledige tekst van deze licentie zie <http://www.creativecommons.org/licenses/by/3.0/nl/>

Ontwerp:

Ellen Bouma, www.ellenbouma.nl

Productie en eindredactie:

Martijn de Groot, www.martijndegroot.com

Opmaak en drukwerk:

Xerox/OBT, Den Haag

Foto omslag:

Nationale Beeldbank

Foto's binnenwerk:

Copyright foto vermeld naast de foto

www.rda.nl

Raad voor Dierenaangelegenheden

Bezuidenhoutseweg 73

2594 AC Den Haag

Bij de productie van deze samenvatting is gebruik gemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council® (FSC®) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloorvrij gebleekt en 100% gerecycled.